

МАКЕДОНСКИОТ ЦРТЕЖ

ОД ФОНДОТ НА НАЦИОНАЛНАТА ГАЛЕРИЈА НА МАКЕДОНИЈА

НАЦИОНАЛНА ГАЛЕРИЈА НА МАКЕДОНИЈА
NATIONAL GALLERY OF MACEDONIA

МАКЕДОНСКИОТ ЦРТЕЖ

ОД ФОНДОТ НА НАЦИОНАЛНАТА ГАЛЕРИЈА НА МАКЕДОНИЈА

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРА „АНТОН ПАНОВ“, СТРУМИЦА
ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРА „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“, ПРИЛЕП
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА, МУЗЕЈ И ГАЛЕРИЈА, БИТОЛА

МАЈ-СЕПТЕМВРИ 2005

Една од основните функции на Националната галерија на Македонија е *демократизацијата / демејт-ројализацијата* на културата и уметноста односно презентацијата и афирмацијата на (не само) македонска-та уметност на целата територија на државата. Тоа е заложба врвните вредности во уметноста и културата да бидат достапни до сите граѓани, до најдалечените места, дури и онаму каде нема најсоодветни услови за тоа.

Една од можните форми за реализација на оваа заложба се т.н. патувачки изложби, црпени од богатиот фонд на Националната галерија, соодветно дизајнирани и подгответви за една таква благородна мисија. Во оваа насока, во 2003 година Националната галерија ја реализираше изложбата „Портретот како тематски предизвик“, која што беше прикажана во Охрид, Битола, Струмица, Куманово и Кратово.

Во соработка со неколку соодветни институции во Струмица, Битола, Прилеп ... оваа година ја подготвивме изложбата насловена „Македонскиот цртеж - од фондот на Националната галерија на Македонија“. Амбициите на изложбата произлегуваат од нејзината основна цел т.е. да го презентира, популаризира, афирмира, да го доближи македонскиот цртеж до најшироката публика. Тоа значи дека изложбата, концептирана како што е, нема за цел да систематизира и класифицира, да анализира и вреднува. Таа пред сè има информативно-едукативен карактер, а вредностите се подразбираат сами по себе. Таа секако има за цел и да ги отвори депоата на Националната галерија афирмирајќи ги не само творечките дострели на застапените автори туку и напорите и вложувањата на општеството во создавањето на фондовите на музеите и галериите.

Но, да бидам искрен, изложбата има и една скриена цел. Следејќи ја хронологијата на дополнувањето / дооформувањето (не само) на фондот на македонскиот цртеж, таа делумно сака да укаже дека последните години сè повеќе се стеснуваат финансиските можности за откупи. Тоа, пак, значи дека фондовите на институциите ретко или воопшто не се дополнуваат со нови дела, што значително ја усложнува нивната работа во следењето на развојот на македонската ликовна уметност и организацијата на изложби од овој карактер.

Златко Теодосиевски
Директор на Националната галерија
на Македонија

Цртежот, односно линијата е основен и наједноставен елемент во ликовното изразување. Со него почнал да се занимава првиот човек, со него почнува детето, а исто така својата идеја ја осмислува и ликовниот уметник. Цртежот има фундаментална улога во ликовното креирање бидејќи преку него може да се претстави поголем дел од она што го чувствува уметникот. Всушност, самиот цртеж е ликовна арматура на уметничкото дело. Тој ја бележи првата мисла на уметникот и е начин со кој однапред се резервира местото на бојата. Самиот цртеж настанува брзо, непосредно и лесно, а едновремено овозможува и преод кон сликата, скулптурата или таписеријата.

Застапен е во сите пластични уметности (сликарство, скулптура, графика, таписерија, архитектура), како и во применетите уметности (плакат, дизајн, сценографија, костимографија, керамика, карикатура).

Цртежот во македонското современо творештво се јавува како неодминлива предлошка и е дисциплина што ни овозможува поконцизно да ги согледаме развојните промени во уметничките достигнувања.

Колекцијата на цртежот на Националната галерија на Македонија започна да се гради уште од нејзиното основање и дејствување како Уметничка галерија - Скопје (1948) и е навистина обемна и разновидна. Галеријата располага со цртежи од најстарата генерација уметници, од основоположниците на македонската современа уметност, преку цртачките остварувања на средната генерација македонски уметници, како и од најмладата генерација ликовни творци. Во овој контекст треба да се спомене и извонредно богатата збирка на цртежи од автори од бившите југословенски простори, чијшто обем ја достигнува бројката од над 150 цртежи, со различна тематика и стилска обоеност.

Фондот на цртежите на Галеријата од година в година беше збогатуван и со доделувањето на откупната награда на традиционалната годишна ДЛУМ-ова изложба – цртеж.

Денес фондот на цртежот во Националната галерија на Македонија брои повеќе од 300 цртежи.

Презентирањето на цртачките остварувања во Галеријата го следиме уште од шестата деценија на минатиот век, преку значајни изложби на странски уметници (изложбата на цртежи на английскиот уметник Хенри Мур, 1955; меѓународната изложба на детскиот цртеж, 1954), како и преку презентирањето на цртачкото творештво на нашите најистакнати уметници.

Во Македонија почетоците и развојот на цртежот можат да се следат уште од творештвото на првата генерација академски образовани уметници.

Особен придонес во цртежот даде **Никола Мартиноски** чијшто цртачки опус навистина е обемен и разновиден. Националната галерија располага со значајна збирка од овој уметник, која што опфаќа цртежи од најраниот негов период (30-тите години), па сè до 70-тите години на минатиот век, и која ни овозможува да ги забележиме сите негови стилски особености. Преку своите цртежи тој нè запознава со тешката социјална и економска положба на народот во предвоениот период. Со пробивна точност на виртуозно користената линија изведува човечки претстави, необично впечатливи и исполнети со уметниковиот хуманистичко-социјален пристап кон мотивите. Особено важни за нашата повоена уметност се неговите цртежи од шестата деценија каде што доминира новиот пристап кон ангажираната тематика.

Тие се засновани на смело и впечатливо применувани експресионистички, посткубистички, надреалистички и традиционални елементи (Грос, Пикасо, Шагал, византиската уметност), а во многу од нив блика незадржана еротика.

За **Димитар Пандилов Аврамовски** е карактеристично тоа што преку цртежите најдоследно ни ја исказува својата интимна, емоционална суштина, како и трајните ликовни поттици и афинитети од кои е условена. Националната галерија поседува цртежи од 1952, 1953 и 1962 година, со различна тематика, преку кои што ги следиме сите негови цртачки способности.

Лазар Личеноски со цртежот се занимавал попатно, всушност го користел само како скица или студија за понатамошното сликарско дело.

Иако првите генерации македонски уметници по Втората светска војна беа школувани во други академски центри (Белград, Љубљана, Загреб), каде што ги следеа современите светски струења, сепак тие во себе го задржаа интимното од своето поднебје, својата културна историја. Секој од овие уметници е препознатлив по својата линија и боја, а има и свој индивидуален начин на изразување, забележителен и во цртежот. Особен печат во развојот на македонскиот цртеж оставија творбите на **Петар Хаџи Бошков, Драгутин Аврамовски-Гуте, Ристо Калчески, Иван Велков, Димче Протутер, Владимир Георгиевски, Жарко Јакимовски, Ана Темкова, Илија Пенушлиски, Благоја Николовски** и други.

За развојот на цртежот во Македонија важна улога одигра и дејствувањето на групата „**Денес**“ (1953), која се определи за демократизација на ликовниот живот и осовременување на македонската уметност. Групата му посвети посебно внимание на цртежот како ликовна дисциплина.

Во зависност од творечките барања на авторите, македонскиот цртеж понатаму се развива во повеќе стилски насоки: форми на надреалното и фантастичното во впечатливите цртежи на **Васко Ташковски**; елементи од барокот, симболизмот и надреализмот кај **Рубенс Корубин и Свето Манев**; кај **Родолјуб Анастасов** се јавуваат надворешни урбани средини во кои доминира градежно-архитектонската маса, а човекот е претставен како силуeta; определбата за експресионистичко изразување кај **Петар Мазев**, со елементи на апстрактен експресионизам, кој цртежот го развива во змиести, спирални, искршени геометризирани или испреплетени линии, и **Глигор Чемерски** со карактеристичната необична фигуративност во цртежот (како и во сликтите); цртежот на **Симон Шемов** се развива паралелно со неговото графичко и друго творештво, низ фази на поголема фигуративна читливост и сентименталност итн.

Исто така и повеќето наши скулптори дадоа одреден придонес во развојот на македонскиот цртеж. Се истакнуваат цртежите на **Јордан Грабулоски** коишто се поврзани со неговите скулпторски дела; во цртежите на **Стеван Маневски** се комбинирани нијансирани или еднообразни земјано-окерни основи и во нив се вметнати делови што цртачки покажуваат некоја визуелна и духовна јатка на делото итн.

Од помладите генерации македонски ликовни уметници, во оваа прилика застапени се дела од **Славчо Соколовски, Зоран Малиновски, Богдан Грабулоски-Бонач, Коло Мишев** и др.

Мая Крстевска, кустос

Никола Мартиноски
Девојче, 1970, пастел на хартија

Симон Шемов
Дете и Универзум, 1984, комбинирана техника

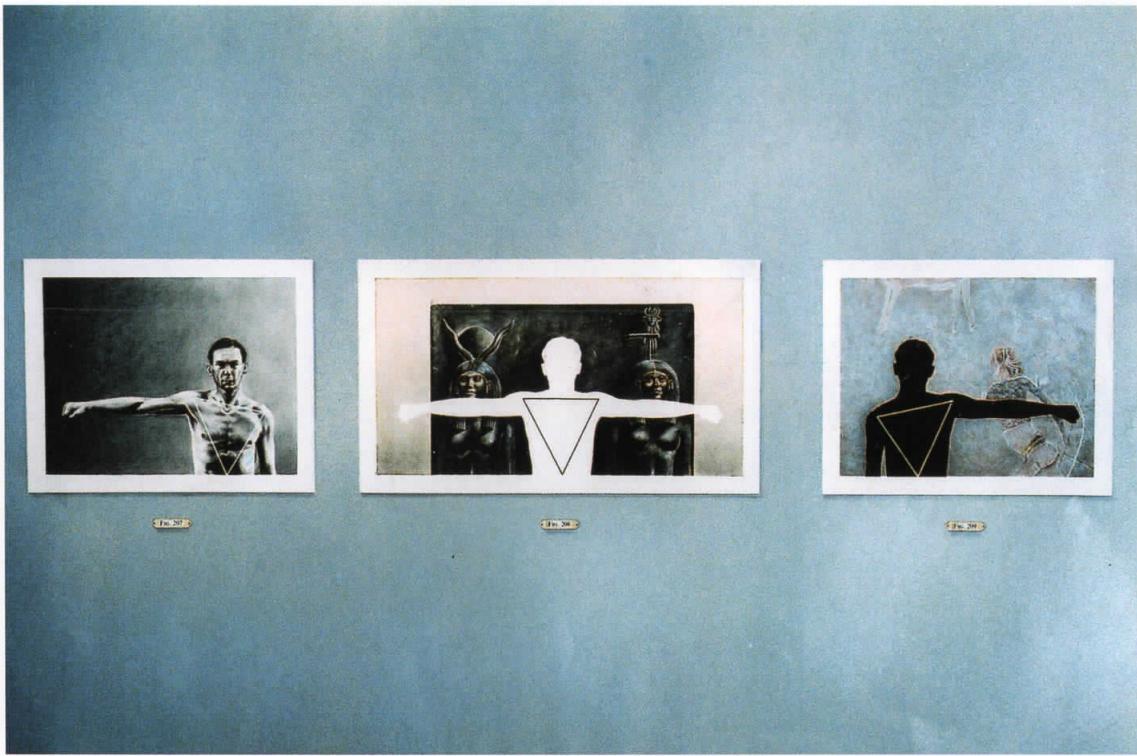
Глигор Чемерски
Цртеж I, 1979, комбинирана техника на хартија

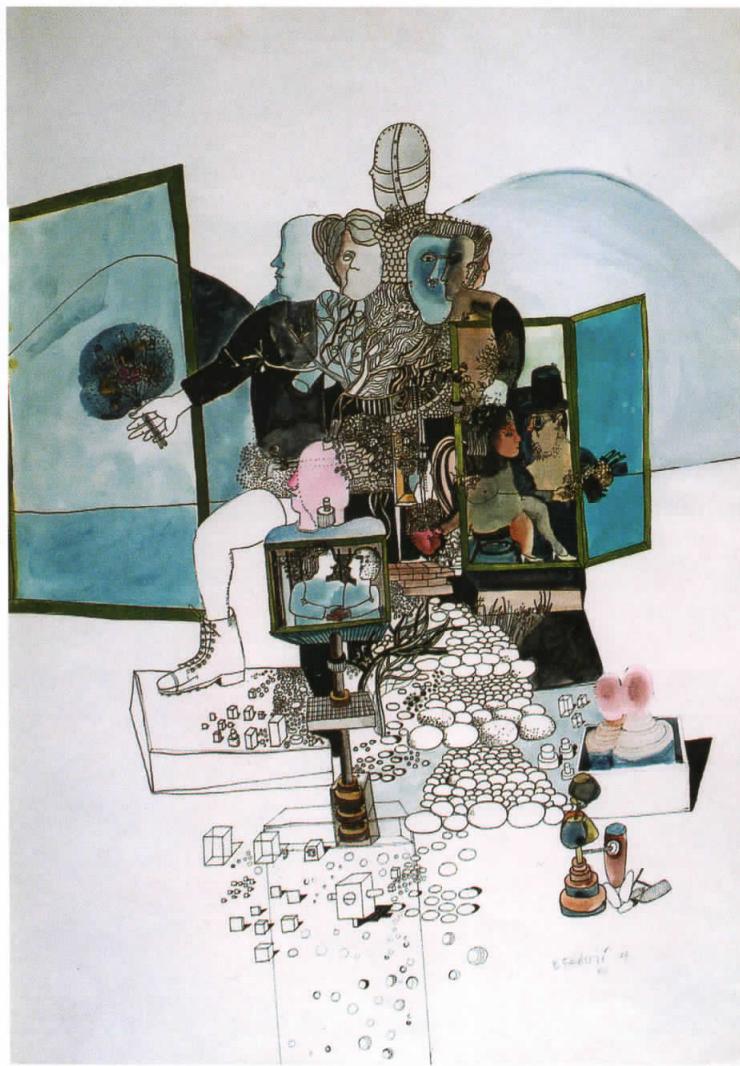
Стефан Маневски
Композиција, 1965, молив на хартија

Илија Пенушлиски
Цртеж I, 1978, туш на хартија

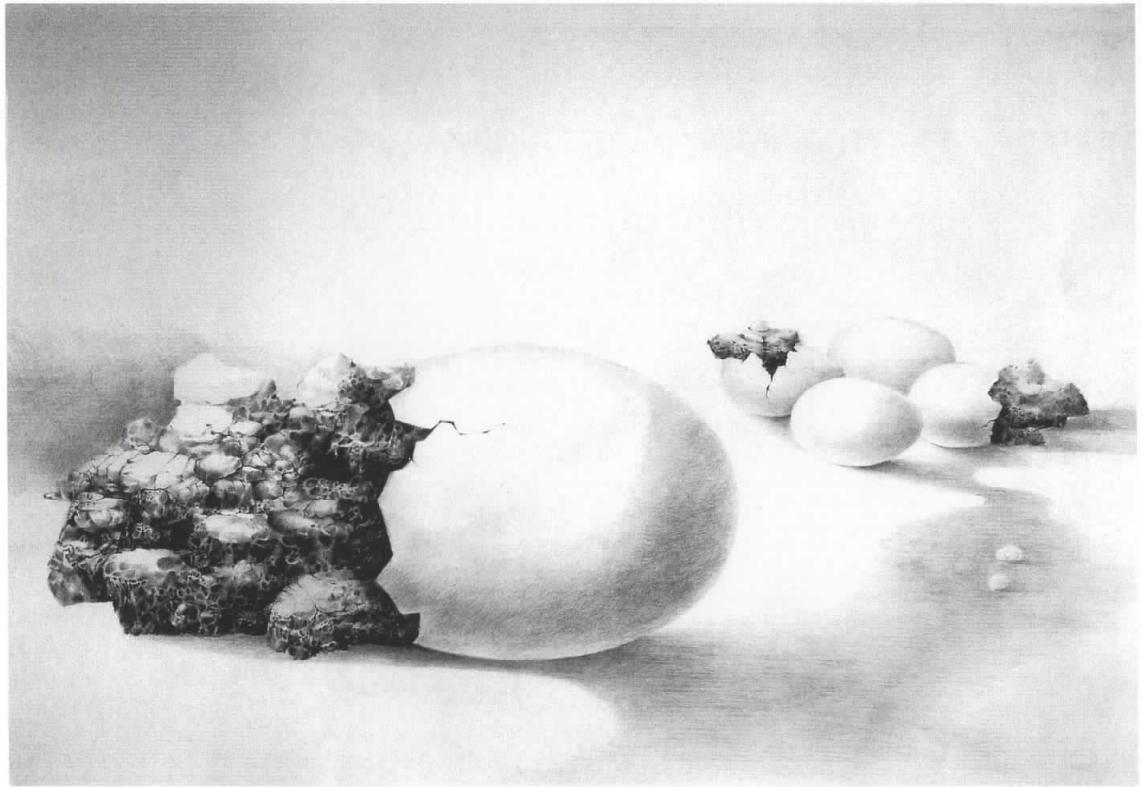
Божидар Дамјановски
Фигури, 1978, комбинирана техника

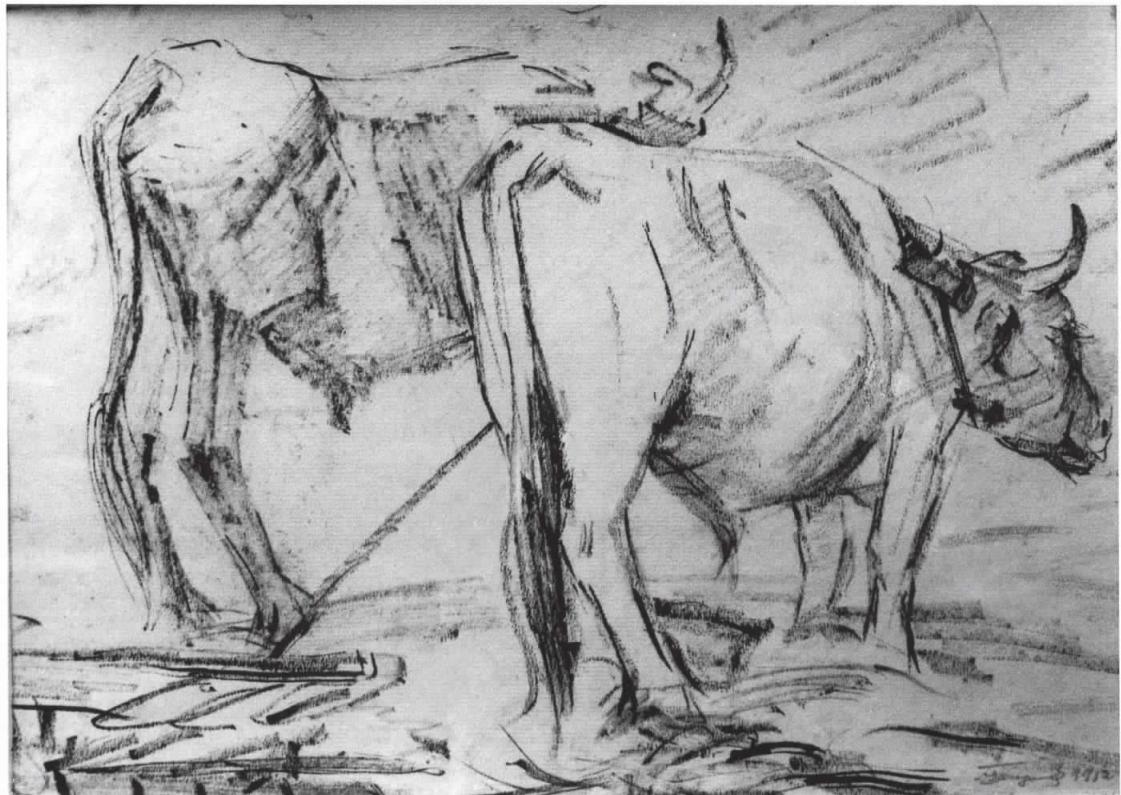
Богољуб Ивковић
Без наслов (?) цртеж во боја

Славчо Соколовски
Крстови, 1993, комбинирана техника на хартија

Васко Ташковски
Раѓање на моментот, 1982, молив на хартија

Димитар Пандилов-Аврамовски
Волови, 1962, туш на хартија

Лазар Личеноски
Композиција со актови, 1928, комбинирана техника

Каталог

1. Димитар Пандилов Аврамовски

Товарење на кола, 1952, туш, 21,5x32

2. Димитар Пандилов Аврамовски

Бачило, 1953, туш, 30x42

3. Димитар Пандилов Аврамовски

Волови, 1962, туш, 41x59,5

4. Родољуб Анастасов

Од огин во светло, 1967, цртеж со молив, 50x70

5. Родољуб Анастасов

Човек и простор, XC, 1988, крева и молив во боја, 65x100

6. Ѓорѓи Ачески

Трескавец, Прилеп, 1958, 35x49, туш

7. Трајче Блажевски

Форма IX, 1983, комбинирана техника на хартија, 100x70

8. Вујка Р. Бојарова

од циклусот Врачеви и идоли, 1989, комбинирана техника, 35x70

9. Иван Велков

Цртеж I, 1980, туш во боја, 100x70

10. Станко Георгиев

Портрет I, 1986, комбинирана техника, 60x80

11. Владимир Георгиевски

Кавалерија, 1978, комбинирана техника, 70x100

12. Јордан Грабулоски

Акт, скица, 1953, молив, 30x21

13. Богдан Грабулоски - Бонач

Мермерен блок, 1984, туш, 70x50.

14. Божидар Дамјановски

Фигури, 1978, комбинирана техника, 43x67

15. Богољуб Ивковиќ

Без наслов (?) цртеж во боја, 71x50

16. Димче Исаиловски

Житие V, 1988, комбинирана техника, 71,5x50

17. Жарко Јакимовски

Трансформација, 1977, молив во боја

18. Рубенс Корубин

Читање, 1979, туш и сепија, 57x76,5

19. Лазар Личеновски

Композиција со актови, 1928, комбинирана техника, 54x82,5

20. Зоран Малиновски

Природа VIII, 1989, молив во боја, 100x65

21. Свето Манев

од циклусот Човек и неговиот простор, 1985, комбинирана техника на хартија, 68x76

22. Благоја Маневски

Хрибла, 1994, молив, 100x70

23. Стефан Маневски

Композиција, 1965, молив на хартија, 70x50

24. Никола Мартиноски

Четири сирачиња, 1957, молив на хартија, 50,3x36,3

25. Никола Мартиноски

Доилка XXIII, 1968, крева во боја на хартија, 55,5x43

26. Никола Мартиноски

Девојче, 1970, пастел на хартија, 29x30

27. Доне Мильјановски

Сон, 1982, молив на хартија, 57x87

28. Којољ Мишев

Цртеж I, 1991, комбинирана техника на хартија, 110x60

29. Ангел Нацевски

Форми I, 1986, цртеж, 170x120

30. Благоја Николовски

Галоп, 1989, цртеж, јаглен, хартија

31. Илја Пенушлиски

Цртеж I, 1978, туш на хартија, 39x46

32. Василие Поповиќ-Цицо

Дрво крај Св. Наум - Охрид, 1946, туш на хартија, 44x31

33. Димче Протутер

Работилница (кондурација), 1945, молив на хартија, 24x26,5

34. Славчо Соколовски

Крстови, 1993, комбинирана техника на хартија, 92x69

35. Васко Ташковски

Рафање на моментот, 1982, молив на хартија, 57x76,5

36. Ана Темкова

Портрет, 1980, лавиран туш, 59,5x41,5

37. Виолета Чауле

Трон, 1981, туш и молив, 32x66

38. Глигор Чемерски

Цртеж I, 1979, комбинирана техника на хартија, 71x51

39. Глигор Чемерски

Цртеж I, 1992, пресуван ќумур-хартија, 70x50

40. Симон Шемов

Дете и Универзум, 1984, комбинирана техника, 66x49

41. Симон Шемов

Дете и Универзум, 1984, комбинирана техника, 70x50

Македонскиот цртеж

Од фондот на Националната галерија на Македонија
Простор 2 – Чифте амам
мај-септември, 2005

Издавач: Национална галерија на Македонија
Крушевска 1а, 1000 Скопје, Македонија
Тел. +389 (0)2 31 33 102
Факс +389 (0)2 31 26 856
www.mng.com.mk; e-mail: artgall@mol.com.mk

За издавачот:
Златко Теодосиевски, директор

Текст:

виш кустос Златко Теодосиевски
кустос Маја Крстевска

Организатор на изложбата:
кустос Маја Крстевска

Каталог: кустос Маја Крстевска
Стручни соработници:

виш кустос Миријана Талеска
кустос Татјана Бундалеска

Технички соработник: Александар Тодоровски
Коректура: Михаил Лопарски

Фотографии: Ѓорѓи Тричковски

Ликовно обликување: Борис Шемов

Печат: Скенпойнт, Скопје
Тираж: 500 примероци

Проектот е финансиран од Министерството за култура на Република Македонија

Авторски права: © Национална галерија на Македонија

CIP - Каталогизација во публикација

Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

74.036/038(497.7)

Македонски цртежи : од фондот на Националната галерија на Македонија : [Простор 2 - Чифте амам]:

Центар за култура „Антон Панов“, Струмица: Центар за култура „Марко Цепенков“, Прилеп: Завод за заштита на спомениците на културата, Музеј и галерија, Битола : Април - септември, 2005 / [текст Златко

Теодосиевски, Маја Крстевска ; фотографии Ѓорѓи Тричковски], - Скопје : Национална Галерија на Македонија = National gallery of Macedonia, 2005, [16]

стр. : илустр. ; 20 см

ISBN 9989-694-51-6

1. Теодосиевски, Златко 2. Крстевска, Маја
а) Цртежи - Модерна уметност - Современа уметност - Македонија - Изложби

COBISS.MK-ID 61133578

